

Cadira cigne. Segona meitat segle XIX, producció bàvara. Museu del Disseny de Barcelona, MADB 107860

Carme Font i Altes, Xavier Nadal Montiel. Imatge: © Museu del Disseny de Barcelona. Fotografia de La Fotogràfica.

Durant el curs *LA CADIRA*, ens va sorprendre trobar aquest seient que forma part de la col·lecció del Museu del Disseny de Barcelona (MADB 107.860). La peça reproduceix fidelment un cigne que capta ràpidament l'atenció de l'observador.

Aquesta curiosa cadira està completament realitzada en talla manual. Surt d'un bloc de fusta de cirerer, aconseguit per la unió de posts de mides i amplades diverses encolades en acoblament pla. Observant-la per la base del peu, podem encara veure les marques del cisell. Aquetes marques són fruit del primer desbast realitzat per l'artista al començar la feina. A mesura que aquesta feina avança, poc a poc, es converteixen en les boniques formes que pren la delicada talla del seient.

La part inferior, degut al curiós volum del seient, queda més amagada a la vista. Tot i així, ja en aquesta zona, la talla és força detallista. Representa de forma realista els peus palmípedes de l'animal i les pedres del terreny. Damunt observem el cos de l'animal que, alhora, forma el seient de la cadira. En el cos principal de la cadira és on la talla llueix de forma més destacable per les quatre cares. La talla intencionadament amaga l'estructura del seient. Les ales parcialment entreobertes, la torsió del seu coll o la fina baraneta que enllaça el coll i la cua formen, doncs, l'estructura del que seria el respall, els braços i la cintura del seient. Observant la postura del cos de l'animal i el detall de la talla, s'entén que la funcionalitat passa a un segon terme.

La base del seient inicialment permetia que aquest fos giratori. Si ens hi imaginem asseguts, entendrem el perquè. Tant pel seu particular volum com pel seu pes, un cop hi ets assegut, es fa difícil moure's. No és sols degut al seu particular volum, sinó també al pes de l'objecte. Actualment la base es troba fixada al cos principal per diversos claus i visos de cabota plana, impedint-ne el gir. Aquest punt d'unió entre les dues parts del seient és un dels punts fràgils de la peça i, molt probablement, es trenqués l'ànima que les unia i per això es va haver de fixar.

Entre les ales l'artista hi ubica el seient.

En aquest cas, un seient de teleret, folrat amb un tafetà de seda. A sota, amagat de la vista, s'hi troba un petit espai. És un receptacle probablement usat amb una funció d'amagatall. Aquest petit espai permet veure com s'estructura el bloc de diferents post, sobre el que es talla la cadira.

Per una imatge de catàleg, descobrim una parella de seients iguals al que s'ha estudiat

en aquest cas en una fotografia de l'empresa de mobles Miguel Pérez on es presenten diversos mobles d'estil neobarroc. Creiem que Pérez importava i venia la peça, i no pas la construïa ell. No em pogut localitzar encara en quina exposició presentava Miguel Pérez aquest ambient, però en tot cas, és remarcable observar que els diferents mobles que es presenten, tots tenen repre-

sentacions d'animals, amb domini del cigne.

En els catàlegs dels comerciants de mobles contemporanis s'oferia la possibilitat d'adquirir diferents peces dins d'un mateix estil per tal de recrear una atmosfera en cada cambra. Aquests estils formaven part dels *neos*, reinterpretacions d'estils anteriors, creats per satisfer la demanda dels nous clients. Així podem veure com, segons la cambra, els propietaris escollien un estil o un altre. Les sales de descans o lleure, permetien estils més lliures i atrevits, mentre que sales com els menjadors o les biblioteques s'adequaven a estils més formals i sobris. No era precís adquirir el conjunt complet, i el client podia escollir quina peça desitjava.

Així, doncs, pensem que el seient cigne va ser ideat més com a escultura que transmet un missatge, que no pas com a seient de descans. El cigne s'inscriu en la reacció artística contrària a l'academicisme. Un estil que subratlla l'expressió dels sentiments i de la individualitat per arribar al sublim tot fugint de mediocritats i de canons preestablerts. Es tracta, doncs, d'una cadira que es pot incloure en el simbolisme, corrent artístic amb alt contingut poètic. Encara que la representació de mobles-animals és comú a la zona del Veneto, inscrivim el cigne en la producció bàvara.

L'au representada no està escollida a l'atzar, tot al contrari. El cigne com a Zeus que sedueix a Leda i Lohengrin a la recerca del Greal. En realitat, el cigne es presenta sovint a la mitologia clàssica, principalment amb mites relacionats amb l'amor i la sexualitat. A més del

mite de Leda, el trobem representant la música junt a Apol·lo, la bellesa, en el carro d'Afrodita, el qual estava tirat per un parell de Cignes. És l'analogia del fal·lus alat, ja que simbolitzava el paper de deïtat que presideix la sexualitat humana. L'identifiquen amb Hermes, missatger diví dels deus olímpics, doncs el Cigne era el mestre del vol espiritual. També a Roma, és un atribut de Juno, per la fecunditat en el matrimoni, així com símbol de vigilància i alerta perquè les Oques del temple de Juno, en el Capitoli, varen donar la veu d'alarma que va permetre a Roma alliberar-se de la invasió dels Gals. Durant el Romanticisme, la llegenda sobre el cant del Cigne, el qual es refereix a la creença grega que entonava un cant excel·lent just abans de morir, va adquirir gran intensitat donat que era un període d'expressió poètica bucòlica. Fins i tot a Alemanya, prop de Branderbourg, hi ha una església fundada cap el 1140 per l'Ordre dels Cavallers del Cigne, que és la seu principal del culte a Nostra Senyora del Cigne. Aquesta Ordre té íntima relació amb la llegenda de Lohengrin, cavaller cristià del Sant Greal que va travessar les aigües del Rin en una barca conduïda per un Cigne per salvar a una princesa...

Aquesta clara inspiració romàntica de la cadira, encaixa en la seva datació que l'establim cap a la segona meitat del segle XIX, coincidint amb una de molt similar que mostra C. Payne¹, i data c.1860. També amb datacions paral·leles, trobem algunes peces molt similars en els catàlegs de cases de subhastes de renom com Bonhams o Heritage

Auctions. El seu estat de conservació és bo, tot i que s'observen les restes de l'atac de xilòfags, actualment ja inactius. La peça no sembla haver estat mai restaurada, tot i que a la base s'hi ha intervingut, per fixar-la al cos. Alguns dels llistons també presenten un inici de desencolat. Un emmagatzematge històricament inadequat, amb sensibles canvis de temperatura i humitat, seria la resposta a aquesta problemàtica. Tanmateix, també hi observem una fractura neta de l'extrem inferior de l'ala dreta, d'aproximadament 10 cm. Afortunadament, aquesta part trencada es conserva i és de fàcil reintegració. Tot plegat ens fa concloure que una subtil i adequada intervenció permetria a aquesta particular peça, tornar-li una lectura molt pròxima a l'original, mostrant al públic els interessos i gustos d'una societat i un temps.

Mides totals: 75 x 69,5 x 56 cm

Altres mides: Diàmetre del seient 36 cm.

Miguel Pérez presentà aquest ambient a la Fira del moble de Barcelona l'any 1923. Foto: Eduard Royo i Crespo, Arxiu Fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya.

NOTES

1. *19th Century European Furniture*, England: Antique Collectors' Club, 1981

BIBLIOGRAFIA

- PAYNE, Christopher. *19th Century European Furniture*, England, Antique Collectors' Club, 1981. ISBN 1-85-149-001-9
- MAINAR, Josep. *Diccionari dels oficis del moble i de l'interiorisme. Amb vocabulari castellà-català*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1999. ISBN 84-393-4975-0
- CIRLOT, Juan Eduardo., *Diccionario de símbolos*, Madrid: Ed. Siruela, 1997.
- FERNANDEZ, Aurora, *Fin de Siglo: Simbolismo y Art Nouveau (Historia del Arte 16)*. Madrid. Cambio 16, 2001. ISBN 8476794290, 9788476794296
- GULLÓN, Ricardo, "Simbolismo y Modernismo", en OLIVIO JIMÉNEZ,

Jose, *El Simbolismo*, Madrid. Ed. Taurus. Santillana Ediciones Generales S.L., 1979. p. 21-44.

-HAMILTON, George, *Pintura y escultura en Europa 1880-1940*. Madrid. Ed. Catedra, 1997.

-«<http://www.bonhams.com/auctions/19160/lot/4438/>» [Consulta: 03 d'octubre de 2013]

-«<http://www.kodner.com/catalogue/092706/Catalogue2.html>» [Consulta: 10 d'octubre de 2013]

-«<http://fineart.ha.com/c/search-results.zx?Ne=1870&N=50+790+231+2139&No=720>» [Consulta: 16 novembre de 2013]